

INTERDISCIPLINARITEIT IN HET RECHT

Reeks Jura Falconis Libri, nr. 20

INTERDISCIPLINARITEIT
IN HET RECHT

Law and...-bewegingen
in het privaatrecht

Eric DIRIX
JURA FALCONIS
(eds.)

Wim DECOCK
Eric DIRIX
Michael G. FAURE
Marie-Claire FOBLETS

Koen LEMMENS
W.H. VAN BOOM
Louis T. VISSCHER
Gillis WAELKENS

Interdisciplinariteit in het recht. *Law and...*-bewegingen in het privaatrecht
Eric Dirix en Jura Falconis (eds.)

© 2018 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-0936-3
D/2018/7849/29
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

VOORWOORD

Gillis WAELKENS
Hoofdredacteur 2016-2017

Waarde lezer,

Elk jaar gaat de redactie van Jura Falconis op zoek naar wat de jurist in de toekomst zal bewegen. Rond dat onderwerp organiseren we een studiedag om studenten een venster op de innovatieve rechtswetenschap te bieden, academici nieuwe inzichten te bezorgen en de praktijk van advocaten en magistraten te verrijken.

Voor u ligt het gedrukte resultaat van die oefening, editie twintig. Dit boek vormt de neerslag van de studiedag die op 28 april 2017 plaatsvond in het College de Valk van de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de KU Leuven. Met de *law and ...*-bewegingen betreedt Jura Falconis een in ons land grotendeels onontgonnen gebied. Buiten ons land en buiten onze rechtswetenschap is multidisciplinariteit als thema echter veel vaker aan de orde. Wij koesteren dan ook de hoop dat ons initiatief dit domein net zo goed in ons land blijvend op de kaart zet.

Al sinds zijn oprichting heeft Jura Falconis een open blik op het recht gepromoot. Dat bewijzen talrijke artikelen in ons tijdschrift, maar net zo goed onze studiedagen, zoals de baanbrekende jaargang van 1979 over de verhouding tussen vakbond en democratie. Met de studiedag van 2017 en dit verslagboek wenst Jura Falconis aan te tonen dat multidisciplinariteit toegevoegde waarde biedt wanneer het niet louter de juxtapositie behelst van analyses uit verschillende wetenschappen, maar meerwaarde schept door inzichten uit verschillende wetenschappen te bundelen. Om denkpatronen en referentiekaders te kunnen doorbreken dient de wetenschapper de denkwijzen van verscheidene disciplines meester te zijn.

Dat ze in meerdere wetenschappen beslagen zijn, is het minste wat men van de auteurs van dit boek kan zeggen. Omdat zij allen eminente juristen zijn, weten zij het recht als verschijnsel vanuit andere disciplines te benaderen zonder ooit de

systematiek van het juridische denken uit het oog te verliezen. De redactie van Jura Falconis wenst haar bijzondere dank uit te drukken aan professor Eric DIRIX voor de geslaagde samenwerking en aan de auteurs voor hun gesproken en geschreven bijdrage.

Het zal u niet ontgaan dat deze bundel, geheel in de lijn van de opdracht van Jura Falconis, een brug slaat tussen fundamentele vraagstukken (zoals de zin van empirisch onderzoek in een juridische redenering of de verhouding tussen recht en literatuur) en actuele thema's (zoals het vermijden van een nieuwe financiële crisis of culturele kwesties rond migratie). Het is onze overtuiging dat zo'n originele invalshoek de manier hoort te zijn waarop een studentenvereniging zijn stempel drukt op de rechtswetenschap en -praktijk.

Namens de redactie van Jura Falconis wens ik u een aangename lectuur.

INHOUD

Voorwoord

Gillis WAELKENS	v
-----------------------	---

De uitdaging van de *law and...*-bewegingen

Eric DIRIX	1
------------------	---

Rechtseconomie en privaatrecht in de Lage Landen

Michael G. FAURE en Louis T. VISSCHER	15
---	----

Afdeling 1. Inleiding	15
-----------------------------	----

Afdeling 2. De ontwikkeling van de rechtseconomie in de Verenigde Staten en in Europa	18
--	----

§ 1. Coase	18
------------------	----

§ 2. Calabresi	19
----------------------	----

§ 3. Posner	20
-------------------	----

§ 4. Ontwikkelingen in de Verenigde Staten	20
--	----

§ 5. Ontwikkelingen in Europa	21
-------------------------------------	----

Afdeling 3. Methode	22
---------------------------	----

§ 1. Efficiëntieconcept	22
-------------------------------	----

§ 2. Gebruik van modellen	23
---------------------------------	----

§ 3. Verschillende stromingen	24
-------------------------------------	----

Afdeling 4. Nieuwe inzichten	25
------------------------------------	----

§ 1. Van efficiëntie naar kosteneffectiviteit	26
---	----

§ 2. Verdelingsvragen	27
-----------------------------	----

§ 3. Van rationale keuze naar <i>behavioural law and economics</i>	29
--	----

§ 4. De empirische revolutie	31
------------------------------------	----

Afdeling 5. Rechtseconomie in de Lage Landen	32
--	----

§ 1. Doctrine	32
---------------------	----

§ 2. Praktijk	37
---------------------	----

Afdeling 6. Slot	38
------------------------	----

Oude ‘pijn’ in nieuwe zakken. Geschiedenis in de juridische strijd om het Europees monetair crisisbeleid

Wim DECOCK	41
------------------	----

Afdeling 1. Inleiding: de geldbazooka van Mario Draghi	41
--	----

Afdeling 2. Het Gauweiler-arrest en het gebruik van geschiedenis als argument voor en door het Europees Hof	43
--	----

Afdeling 3. Oude pijn in nieuwe zakken	47
Afdeling 4. Helende rechtsgeschiedenis	51

Recht, cultuur en individuele zelfbeschikking

Marie-Claire FOBLETS	55
Afdeling 1. Inleiding	55
Afdeling 2. Over de maatstaf van de individuele autonomie: geen universele consensus	58
Afdeling 3. Illustraties ontleend aan rechtspraak en aan de actualiteit van de laatste jaren	64
§ 1. Jongensbesnijdenis: de vrije wilsbeschikking van het kind versus de rechten van zijn ouders	66
§ 2. Gedragscode op de werkvloer: het vrije ondernemersrecht versus de religieuze expressievrijheid van individuele werknemers	70
Afdeling 4. Conclusie	75

Rechtsempirisch onderzoek in het privaatrechtelijk domein – enkele observaties

W.H. van BOOM	77
Afdeling 1. Van anekdote naar plaatsbepaling	77
Afdeling 2. Het belang van rechtsempirie in het privaatrecht	79
§ 1. Rechtsempirie om privaatrechtsbeleid te ontleden	79
§ 2. Rechtsempirie om juridische argumentatie te verbeteren	83
Afdeling 3. Waar moeten we op letten?	86
§ 1. Pas op! Empirie in werking	86
§ 2. Onderzoek waar niets uitkomt, is ook belangrijk	87
Afdeling 4. Slot	90

Recht en literatuur: een uitweg voor juristen met een tunnelvisie

Koen LEMMENS	93
Afdeling 1. Inleiding	93
Afdeling 2. De verhouding tussen recht en literatuur	94
§ 1. Duiding van een begrippenpaar	94
§ 2. Een ontstaansgeschiedenis	98
§ 3. Een typologie	99
Afdeling 3. Recht in de literatuur	102
§ 1. Gnothi seauton	102
§ 2. Ecce homo	105
§ 3. Ecce societas	108
Afdeling 4. Conclusie	110